

DELO

ZVEZA SLOVENSkih
KULTURNIH DRUŠTEV
via S. Francesco 20
34133 TRIESTE

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

T R S T - 1. maja 1986 - Leto XXXVIII. - Štev. 9./10. - Petnajstdnevnik - Quindicinale - Abbon. postale - Gruppo II/70 - 500 lir

DELO, MIR, SOŽITJE!

**NAJ ŽIVI 1. MAJ, MEDNARODNI
PRAZNIK VSEH DELOVNIH LJUDI!**

Chicago 1886 - ob stoletnici prvomajske krvave rihte

«Vstanite, v suženjstvo zakleti!»

Korakamo skozi plapolanje rdečih zastav in nas nevidna vez druži z milijoni tovarišev, delovnih ljudi, po podobnih ulicah sveta. Nismo sami, še spreminjamo pogoje svojega življenja. In ne pozablamo, kljub siju žarometov, migetanju elektronskih lučk in hrumenju raket v vesolje, kako smo se začeli združevati vsi, ki smo bili «v suženjstvo zakleti».

Chicago 1886. Ameriško delavsko gibanje zahteva osemurni delovnik. Sindikalne organizacije priredijo štrajk, ki ga policija zatre v krvi. Pet voditeljev stavke so po kratkem sodnem postopku obsodili na smrt in obesili ob zori 1. maja 1886. Tri leta pozneje so na kongresu socialistične internacionale v Parizu sklenili, da bo odtlej prvi maj mednarodni delavski dan. Tistega dne bodo delavci stavkali in v demonstracijah obujali spomin na žrtve čikaškega pokola ter bolj na splošno vse žrtve v boju za emancipacijo delavskega razreda.

Sprva je bil prvi maj ena izmed oblik razrednega boja, vendar mu je delavstvo samo dodajalo nove vsebine. Na pragu prve svetovne vojne so demonstrirali proti vojni, solidarnost z rusko revolucijo. Med vojnama je bil prvi maj tudi priložnost za demonstracije proti fašizmu. Danes pa mnogokje demonstrirajo proti diktaturam, za neodvisnost, proti imperializmu. Pri nas, v Trstu, se spominjamo tudi obletnice zmagovite partizanske bitke, ki nam je prinesla svobodo.

Stoletnica čikaških morišč nas sili tudi k razmišljanju, kaj se je v tem času spremenilo. V svetu in v našem gibanju.

Socializem ni več utopija, sen zatiranih množic, pač pa svetovni proces osvobajanja delovnega človeka in narodov. Zato se kaže raznoliko, tudi protislovno, vendar živahno in ustvarjalno, kljub birokratskim oviram in nerazrešenim dilemam vzporednega širjenja socialne pravičnosti in demokracije.

Svet pretresajo huda protislovja atomske dobe. Na severu planeta, v bogatih deželah, se mnogi zatekajo k shujševalnim dietam, medtem ko milijarda ljudi strada in milijoni umirajo zaradi glada. Prepad nerazvitosti se veča. Prvi svet leze v vesolje in ga pretresajo tehnološke revolucije, medtem ko tretji in četrti svet toneta nazaj v srednji vek kuge, lakote in vojne. Naše bogastvo, polni trebuh, zakaj ne, tudi tehnološka revolucija pa so, konec koncev, tudi posledica tega kričečega protislovja. Raredni boj zadobiva tudi planetarne razsežnosti.

Pri nas, v razvitem kapitalističnem svetu, stoje zavestne revolucionarne sile pred izzivi tehnološke revolucije. Kot v preteklosti lahko nova proizvodna sredstva prispevajo k večji zasvojenosti in odvisnosti, lahko pa omogočijo novo osvobajanje človeka in njegovega ustvarjalnega dela. Lahko povečajo nezaposlenost in tako izločijo milijone ljudi iz delovnega procesa, lahko pa tudi razširijo produktivno osnovo in prispevajo s hitrejšimi tempi razvoja k procesom širšega podružbljanja dela. Trenutno je Zahod, pod pritiskom reaganovske teorije neoliberalizma izbral prvo travmatično pot. Evropa že ječi zaradi 20 milijonov nezaposlenih.

Medtem ogromni vojaško-industrijski kompleksi žrejo bogastva ter siromašijo okolje. Nevarnost nove, jedrske, zato

tudi zadnje in vseuničujoče vojne, je čedalje večja. Napetost v Sredozemlju in letalski napadi na Libijo so dokaz povečane agresivnosti in čedalje splošnejšega prezira za svobodo, neodvisnost narodov. Potrebno je, da spet dvignejo svoj glas vsi miroljubni ljudje, od Sicilije do Skandinavije, in zahtevajo načelnen pristop evropskih vlad in skupnosti, da se vojaška ladjevja umaknejo iz Sredozemlja, reši bližnjevzhodna kriza s priznanjem domovine za Palestince, zavaruje pravico narodov do samoodločbe, od Nikaragve do Afganistana.

V tem duhu naj odjekne, v jeziku tu živčih Slovencev in Italijanov, naš pozdrav vsem tovarišem, ki se združujejo v prvomajskem jutru, z godbo in petjem, pa tudi dviganjem rdečih praporov v spomin na čikaška vešala, pred sto leti.

Stojan Spetič

Ljudski dom Podlonjer prireja

LJUDSKI PRAZNIK

sreda 30. aprila ob 19. uri: *Neva, Mara in Germano*

četrtak 1. maja ob 16. uri: koncert skupine Triestinissima

ob 17. uri bosta spregovorila Neva Kranjec Zergol,

tajnik sekcije KPI Podlonjer, in Nico Costa, član pokrajinskega tajništva KPI.

V nadaljevanju Triestinissima.

Sekcija KPI «J. Verginella» iz Križa vabi na tradicionalni

PRVOMAJSKI PRAZNIK

v Ljudskem domu v Križu.

Poleg običajnih dobro založenih kioskov so nam pripravili ob 17.30

nastop godbe Vesna in ob 19.30 pozdrav tov. Stojana Spetiča.

V domu bo tudi do 3. maja odprta razstava o delavskem gibanju

v nabrežinskih kamnolomih.

Prvega maja ob 15. uri prireja KD F. Venturini pri Domju, v središču «Anton Ukmar Miro»

GLAS HARMONIKE

3. obmejno srečanje godcev na ljudsko harmoniko.

Predvidena je tudi šagra na odprtem z dobro založenimi kioski, mesom na žaru in pristno domačo kapljico.

Vabljeni!

Ob 40. obletnici Republike
izvajati ustavne zapovedi

Sprejeti zakon za slovence u Italiji

Problemi manjšin pomenijo preizkusni kamen
verodostojnosti demokracije

V Trstu, na vzhodni meji, se oživlja
nov nevaren val protislovenskega
nacionalizma.

V brzjavki, ki jo je poslala ministru za
deželne zadeve Vizziniju, je «Lega na-
zionale», ki ji predseduje znan predstavn-
nik MSI, celo grozila s «takšnimi reak-
cijami, ki bi ponovno okrvavile ulice na-
šega Trsta». Gre za neprevidno in izzi-
valno izjavo.

Ponovno razplamtevanje šovinizma po-
rajajo številni vzroki in sovzroki, tudi
na primer kraja dokumentov kot je pre-
pis zakonskega osnutka o zaščiti sloven-
ske etnične skupnosti, ki ga je pripravil
prav minister Vizzini in ki skuša poeno-
titi osnutke, katere so vladne stranke
predložile parlamentu: gre za tekst, ki
ne ustreza potrebam in zahtevam slo-
venske manjšine.

Tudi ta je bila še ena priložnost za iz-
bruh ihte pri italijanskih nacionalistih.
Ti so na splošno ljudje iz vrst desnice,
ki so v Trstu, mestu brez miru, utegnili

**PATRIA prvič objavlja nek članek v
italijanščini in slovenščini posvečen
problemom slovenske manjšine v Italiji.
To je znak velike pozornosti, ki jo
gojimo do prijateljev Slovencev –
italijanskih državljanov, kateri že dolga
leta pričakujejo pravičen ukrep za
zaščito njihovih pravic.**

nemoteno rovariti že v časih angloame-
riške uprave, kot tudi po vrnitvi julij-
skega glavnega mesta Italiji. Pri tem so
jih tolerirale, ščitile in se jim prilizova-
le nekatere stranke in državne struktu-
re, sedaj pa so celo porodili «odbor za
zaščito italijanske identitete Trsta», češ
da se je bati jugoslovanskega «vdora»
in «poslovanjena Trsta».

Dejavnost teh krogov in teh ljudi pa je
bila v resnici naperjena proti politiki po-
puščanja napetosti, politiki prijateljstva
in sodelovanja s sosedno federativno re-
publiko Jugoslavije. Kljub potuhi, ki so

jo uživali in ki so jo dobro izkoriščali,
je njihova dejavnost hudo trčila ob li-
nijo zunanje politike naše države. To
zgovorno dokazuje reakcija na sporaz-
umno rešitev dolgoletnega spora na
vzhodni meji in nasprotovanje gospo-
darskim klavzulam Osimskega sporazu-
ma med Italijo in Jugoslavijo, ki je bil
podpisan pred desetimi leti in ki je po-
rodil krajevno gibanje, znano pod ime-
mom «Lista za Trst» («melonarji»).

Ko so propadli ti elementi, temelji de-
lovanja, ki je očitno zasledovalo cilj oh-
ranjanja stalne napetosti v tem delu
države, se je pozornost tržaških italijan-
skih šovinizmov osredotočila na vpraša-
nje zaščite slovenske etnične skupnosti,
da bi preprečili izdelavo in odobritev
pravičnega zakona, takega, ki bi zado-
voljil potrebe manjšine, ne da bi pri tem
žalil čustva in niti kršil interese prebi-
valstva italijanskega jezika.

Ne moremo mimo dejstva, da je mi-
nilo že štirideset let od proglativte repu-
blike in 38 let od uveljavitve ustave: ve-
liko let, če jih primerjamo s poprečno
življenjsko dobo posameznika, toda
malo, če jih primerjamo z življenjem ne-
kega naroda. Toda, če analiziramo to
razdobje s poudarkom na vse, pozivne
in negativne aspekte, ni nobenega dvo-
ma, da eno od senc predstavlja nei-

Uredništvo «Dela» iskreno čestita tova-
rišu Vladimirju Kendi ob prejemu priznan-
ja OF.

25. april: Borili smo se v vojni proti fašizmu zato, da bi bila zadnja

zpolnjeno izvajanje ustavne zapovedi v
tej zvezi. Člen 6 temeljnega državnega
zakona predvideva prav zaščito manj-
šin. Tudi, če pustimo v nemar, da se je
italijanska uprava vrnila v Trst 9 let po
osvoboditvi, si ne moremo kaj, da ne
podčrtamo dejstva, da tako pomemb-
no vprašanje do sedaj še ni bilo rešeno:
Morda bo kdo rekel, da je to vprašanje
dolgo preučevala komisija Cassandro in
da ga komisija za ustavne zadeve pri se-
natu sedaj preučuje; da je ta komisija
ustanovila posebno podkomisijo, ki je
že opravila raziskavo, da bi se seznanila
z vprašanjem. Podkomisija je obiska-
la deželo Furlanijo-Julijsko krajino, a
v rimskem sedežu je zaslišala predstavn-
nike vseh političnih in družbenih orga-
nizacij: obstaja pa še vedno dejstvo, da
po desetih letih, odkar se je začel ta po-
stopek, vprašanje še ni bilo rešeno; na-
sprotno, rešitev je bila ponovno
odložena.

Tržaški ANPI-VZPI je skupaj s so-
rodnimi združenji deportirancev in po-
litičnih pregnancev jasno izrazil svo-
je stališče, se pravi, da slovensko manj-
šino Italiji sestavlja avtohtono prebival-
stvo in ne priseljenci; da je njena zašči-
ta na politični, kulturni in gospodarski
ravni stvar družbene in demokratične
bogovitve ne pa obubožanja splošnega
položaja v Trstu in v deželi Furlaniji-

Julijski krajini in da mora zadevati vse Slovence v Italiji brez diskriminiranja; da so njen obstoj, zaščita in razvoj (kot tudi zaščita italijanske manjšine v Jugoslaviji) nezamenljiva komponenta sklopa uspešnih političnih, kulturnih in gospodarskih odnosov med Italijansko in Jugoslovansko republiko v korist zadevnih narodov.

Tistim, ki se bojijo položaja, ki bi bil južnotirolskega tipa (Zgornje poadižje) je treba jasno povedati, da ne obstaja nobena afiniteta — pod tem zornim kotom, seveda — med tamkajšnjim področjem in Furlanijo-Julijsko krajino. Tukajšnji Slovenci, italijanski državljani, spoštujejo zakone Republike ter so se borili proti fašizmu vse od njegovega začetka ter so dali velik prispevek s svojim sodelovanjem in s svojo krvjo k izvojevanju svobode in graditvi demokracije. Že sama majhna tržaška pokrajina šteje več kot 1300 padlih, zelo mnogi od katerih so po materinem jeziku Slovenci.

In vendar je predsednik republike Cossiga ob priložnosti proslav ob 10. obletnici odprtja oddaj v nemškem jeziku tamkajšnje RAI, dokazal svojo občutljivost s tem, da je nagovoril južne Tirole v nemškem in ladinskem jeziku. V Furlaniji-Julijski krajini pa so gori-

ški, tržaški in videmski škofi, pristali na zaščitni zakon, čeprav s precejšno previdnostjo, tržaški škof Belomi pa se je v svrhu boljših odnosov z verniki naučil in danes govori slovenski jezik.

V Trstu se Italija ne štiti s tem, da se avtohtonim Slovcem zanika naravna pravica do zakona o globalni zaščiti; ne štiti se je niti s poskusom, da se zaupa domnevna obramba koristi naše države ljudem, ki so prisegli zvestobo nacistom in ki so skupaj z drugimi branili svoje interese; ne štiti se je niti s tem, da se pozablja ali kriminalizira antifašistični odpor. V resnici je treba spoštovati in izvajati ustavo, njene temelje, ustanove Republike, s podpiranjem pobud, ki ne trgajo demokratičnega tkiva, temveč zasledujejo cilj ohranjanja, v okviru resnične kulture sožitja, mir in prijateljstvo med narodi ter v prvi vrsti med prebivalci Furlanije-Julijske krajine, pa naj govorijo po italijansko ali po slovensko. Pomislimo, na primer, na razsežnost italijansko jugoslovanskih odnosov, na pomembnost, ki so jo pridobili na evropski ravni zaradi političnih, družbenih, kulturnih, gospodarskih in tudi vojaških povezav. Dovolj je, če opozorimo, v okviru sodelovanja med obema državama, na namensko pismo o tehnoloških in vojaških vprašanjih, ki

so bili sprejeti v teku zadnjega srečanja med italijanskim obrambnim ministrom ter predstavniki jugoslovanske vlade.

Prav zaradi vseh teh razlogov je treba priklicati pozornost, zavzetost vlade in državnih organov proti vsem oblikam nacionalističnih zablod, ki predstavljajo nosilno platformo raznih najbolj podivjanih skupin evropske desnice, ki deluje v mnogih državah na osnovah rasizma in sovraštva do tujcev.

Prav zaradi kvalifikacijske, notranje in zunanje teže, ki jo ima vprašanje italijanskih državljanov slovenskega jezika, je potrebna zavzetost političnih, demokratičnih sil, da se odobrijo zakoni na podlagi smernic ustavne zapovedi, kar predstavlja veliko demokratično pridobitev za vse. Prav zato, ker vprašanja manjših na splošno — danes v središču pozornosti mnogih držav na svetu — predstavljajo preizkusni kamen za verodostojnost same demokracije, smo na seji vsedravnega sveta VZPI-ANPI 1. marca v Arezzu sklenili sklicati odprto konferenco z VZPI-ANPI dežel, kjer živijo narodne in jezikovne manjšine, tako, da bi skupek teh vprašanj pobudil in obvezal na vseh ravneh demokratične instance Republike ob 40-letnici njene proglasitve.

ARRIGO BOLDRINI

Ameriški bombni napad na Libijo je dejanje državnega terorizma!

KPI za reformo pakta NATO in konferenco o miru in varnosti v Sredozemlju

Nočni letalski napad z bombardiranjem obljudenih četrti Tripolija in Bengazija je eno izmed najbolj podlih terorističnih dejanj, ki ga nikakor ni mogoče opravičevati, niti s trditvami, da gre za povračilne akcije ali maščevanje zaradi domnevne teroristične dejavnosti Libije. Pobijanje nedolžnih otrok, kot je bila 15-mesečna Gadafijeva pohčerkjenka Hanna, spečih družin, starcev, žena, Libijcev in tujcev, je nekaj več kot zabloda ali histerična reakcija ameriškega predsednika Reagana in njegovih sodelavcev. Je predvsem poskus ponovnega podrejanja Evrope, kateri so bile bombe namenjene v enaki meri kot libijskim voditeljem. Najbrž ni naključje, da so razdejele tudi nekatera evropska veleposlaništva, prav v trenutku, ko so zunanji ministri EGS odklanjali sodelovanje v Reaganovih pustolovščinah.

«Libijski terorizem» je navadna pretveza, saj so v ZDA dolgo časa pripravljali napad kot novo dejanje v okviru stopnjevanja pritiska. Poleg tega pa res

nima moralne pravice obsojati terorizma država, kot so Združene države Amerike, ki se terorizma sistematično poslužujejo v svoje zunanjepolitične namene.

Mar ni bilo dejanje terorizma miniranje nikaragujskih luk in ozemljskih voda?

Mar ni dejanje terorizma plačevanje nikaragujskih «kontrasov», ki so se v enem letu proslavili z bombnimi atentati na 60 bolnišnic? Pobijanje ranjenec je vsekakor teroristično dejanje, in morda še kaj več. (Podatki so iz gradiva ameriške zdravniške zbornice, objavil jih je «Christian science monitor»).

Mar ni res, da se po ulicah ameriških mest javno pobira denar za finansiranje severnoirskih terorističnih skupin?

Mar Reagan ne finansira in oborožuje prevratniških skupin, ki se borijo proti lastnim vladam v Angoli, Nikaragvi, Mozambiku, LR Kongo in podobno? Imenuje jih «borce za svobodo», čeprav gre marsikdaj zgolj za plačane morilce.

Mar ni preiskovalna komisija o dejavnosti ameriške vohunske službe CIA ugotovila, da je Bela hiša naročila umor Fidela Castra ter dosegla, pred leti, umor čilskega zakonitega predsednika Allendeja.

Vloga ameriških vojaško-obveščevalnih služb pri spodbujanju protikomunističnih morilcev v raznih državah Latinske Amerike je dovolj znana. Tudi to je državni terorizem!

Dolga leta so se proti Jugoslaviji znašali ustaški fašistični teroristi. Pri tem niso štedili z ubijanjem jugoslovanskih veleposlanikov, ugrabljanjem in celo razstrelitvijo letal, bombami v beograjskih kinodvoranah in celo ustanavljanjem proslule gverilske skupine v Bosni, sredi sedemdesetih let. Vsi ti teroristi so dobivali denar, orožje, navodila in pomoč pri zahodnih obveščevalnih službah, predvsem ameriških.

Kljub temu pa je za Washington enačba «terorizem-osvobodilna gibanja» edina, ki jo jemlje v poštev. Tako označuje

za «teroriste» palestinsko osvobodilno gibanje in seveda noče ločevati med skupinami, da bi ne priznali Arafatu in njegovi večini, da je prej žrtev izraelskega državnega terorizma, kot pa spodbujevalec le-tega.

ZDA so v Sredozemlju zanetile novo krizno žarišče in prisilile zahodno Evropo, da se odpove svoji samostojni zunanjepolitični vlogi. Reagan to potrebuje za soočenje s SZ in Gorbačevom, kateremu sistematično zavrača vsak razorožitveni predlog, sam pa preizkuša novo atomsko orožje in hiti z novimi eksperimenti «zvezdnih vojn», da nadoknadi izgubljeno zaradi eksplozije Challengerja.

V teh pogojih je KPI mobilizirala vse svoje sile v podporo ljudskim pacifističnim manifestacijam proti nadaljnjemu izzivanju v Sredozemlju in proti vsem

oblikam mednarodnega terorizma. Istočasno pa KPI opozarja na nujnost globoke spremembe odnosov v okviru pakta NATO, kjer Italija in druge evropske države igrajo čedalje bolj podrejeno vlogo.

Italijanska vlada mora odbiti tudi najnovejše ameriške pritiske na nova pustolovska dejanja! Žal pa je ohromljena zaradi nenehni notranjih polemik, tudi pod pritiskom javnih občil, ki so (hote ali neho) zavzela dosledno filoameriška stališča.

Ponesrečeni raketni napad na Lampedusa je samo potrdil spoznanje, da je Italija zainteresirana za mir in varnost na Sredozemlju, ne pa za paradiranje «Rambovih» ladij in letal.

Ni nam prijetno živeti v vojni psihozi, ki se je pojavila čez noč, zaradi neodgovornosti voditelja ene izmed veselil.

Trst in Furlanija - Julijska krajina imata ves interes, da postane Sredozemlje območje miru, iz katerega naj se enkrat za vselej umaknejo vojna ladjevja svetovnih veselil.

Toda miru v Sredozemlju ne bo, dokler ne bo rešeno ključno vprašanje pravice palestinskega naroda, da na svojem ozemlju osnuje svojo državo. Reaganovi letalski napadi so, konec koncev, bili tudi hud udarec vsakemu poskusu miroljubnega in diplomatskega reševanja palestinskega vprašanja.

KPI podpira pobude za sredozemsko konferenco vseh naprednih sil, ki naj obravnava poroblem miru in varnosti na tem področju, kakor tudi sklic mednarodne konference pod okriljem OZN, da se poišče sporazumno rešitev bližnjevzhodnega zapleta.

Za naše zdravje en sam napotek: post

«Ni pravih besed, da bi označile početje teh resničnih kriminalcev, ki so postavili v nevarnost življenje stotin oseb in povzročili številne smrti edino zato, da bi prišli do neupravičenega zaslužba». Lepe besede, toda ko pridejo iz ust predsednika Craxija, mnogo prešibke, kajti z njegove strani bi pričakovali ne le besede, temveč dejanja, ki bi takšne dogodke onemogočala. V državi pa, kjer je kmetijstvo prepuščeno samo sebi, ko ne nastopijo norme evropske skupnosti, ki prisilijo k uničevanju pridelka ali pobijanju živine, kjer so sleparije na vseh področjih na dnevnemu redu, si kdo lahko tudi izmisli in zastrupi enega od najslavnejših pridelkov italijanskega kmetijstva.

Ko je število mrtvih dovolj visoko se vlada spomni, da imajo KZE in druge za nadzorstvo zadolžene službe premalo osebja, da bi se poneverjanje hrane moralo verjetno strožje kaznovati. Med-

tem se je prodaja vina, predvsem v tujini, povsem prekinila, italijansko gospodarstvo in ugled sta dobila nov hud udarec.

Kako je mogoče, da je do tega prišlo? Za kontrolo kvalitete hrane so odgovorne Krajevne zdravstvene enote in njihovi «higijenski inšpektorji», ki morajo nadzorovati menze, trgovine, restavracije, proizvodne enote, izdajati dovoljenja za odpiranje novih obratov, pregledovati odlagališča odpadnih materialov, itd. vse to ob neštetihi birokratskih in finančnih težavah in neskončnih kupih papirjev. In koliko ljudi je zadolženo za vse to? Predel Eur, na primer, moderno predmestje Rima z 200 tisoč prebivalci in skoraj še enkrat tolikimi dnevnimi migranti, ki prihajajo na delo, športne prireditve, kulturna in znanstvena srečanja, kjer je samih trgovin z jestvinami nad 800, razpolaga kar s... 4 inšpektorji. Zdravstvena reforma leta 80 je vse te

naloge združila pod KZE, da bi zagotovila racionalno, organsko in učinkovito službo. Toda KZE ni bila pripravljena, v njenem upravljanju prevladujejo politične igre in boriti se mora z odprtimi nasprotniki reforme. Medtem ko je pred reformo pokrajinski zdravnik vodil celoten sistem laboratorijev, higijenskih inšpektorjev in sanitarnih delavcev in je imel odprta vsa vrata, vse do ministrstva, vodi sedaj službo politični organ, zdravstveno in tehnično osebje nima v svojem delu več takšnega zadoščenja, ne poklicnega, ne glede dohodkov.

Danes govorijo, da so v petih letih po reformi izvedli eno petino posegov, ki so jih prej opravili v enem samem letu. Morda je ta ocena pretirana, vendar iz raziskave, ki jo je izvedlo združenje kemikov v 26-ih pokrajinah, izhaja, da je od leta 1979 do danes število vzorcev, ki so prispeli v laboratorije za higijeno, pa-

dlo za 42%. Na 1000 prebivalcev pride letno 0,75 vzorcev do laboratorija, medtem ko je evropska srednja vrednost 3 do 5.

Toda za takšno stanje ni kriva reforma, prej njeni nasprotniki. Zakon je predvideval sestavo deželnih zdravstvenih načrtov in ustanovitev centrov, ki ne bi bili vezani na ozek teritorij. Struktura za takšne centre so večji del na razpolago, njihovi veliki potenciali pa ostajajo neizkoriščeni zaradi nejasnosti v funkcijah in pristojnostih.

Spet drugo vprašanje so predpisi, ki določajo norme v proizvodnji živil. Na tem področju vlada pravi kaos pravilnikov, dekretov in zakonov, ki se nanašajo na posamezne proizvode in določajo nove norme ne da bi razveljavili prejšnje. Primer sendviča s pršutom: poneverjanje pršuta je kaznivo, za poneverjanje kruha pa je predvidena le globa. Tudi prestopki, ki jih sodišče uspe kaznovati, se v kratkem času zbrisejo z amnestijo. Za takšna dejanja ni predvideno, da bi se odvzelo dovoljenja za proizvodnjo, kar bi edino lahko prestrašilo brezvestne podjetnike. Globe so mnogokrat celo vštete v predračun kot proizvodni strošek. Neustreznost zakonodaje se kaže tudi na primer v tem, da proizvod, ki ga v enem okrožju zaplenijo ker je

škodljiv, ostane v prodaji povsod drugje. Tudi popolna neodgovornost trgovcev za preprodano blago ni v skladu s težnjo po kontroli: neprimerno nižje cene bi morale vestnemu trgovcu zbuditi sum, da nekaj ni v redu. Sicer je pa tudi res, da so pošteni proizvajalci včasih pri-

siljeni prodati pod ceno zaradi konkurence.

Torej nasvet, da je post edini način, da sigurno obvarujemo svoje zdravje, le ni samo vic, in tudi ne le napotek alternativne medicine; da ni morda način za premostitev krize?

T.Č.

Volitve jusarskih odborov

Tržaški prefekt je z odlokom razpisal volitve, ki bodo 15. in 16. junija letos, za izvolitev odborov za ločeno upravljanje jusarske imovine v davčnih občinah Škedenj, Rocol, Opčine, Barkovlje, Prosek, Padriče, Bani, Bazovica in Lonjer v tržaški občini. Izvolitev jusarskih odborov v ostalih davčnih občinah, kot na primer v Križu, na Kontovelu, pri Ferlugih in v Trebčah, pa naj bi bile prihodnje leto, češ da tržaška občina še nima izpopolnjenih vseh zadevnih katastrskih map jusarske imovine v teh krajih. Volitve bo izvedla tržaška občinska uprava, pri kateri je že stekel postopek o sestavi volilšč in seznama volilnih upravičencev.

Zakon o volitvah jusarskih odborov, ki je stopil v veljavo leta 1957, določa, da imajo volilno pravico vsi prebivalci, ki imajo stalno bivališče v dotični občini in so vpisani v volilne sezname. Volitve bodo potekale po pravilih izvolitve občinskih svetov v občinah, ki imajo manj kot 5000 prebivalcev. Za reden potek volitev je odgovorna tržaška občinska uprava. Vsaka vaška skupnost izvoli petčlanski odbor. Izvoljeni so kandidati, ki so na katerikoli kandidatni listi prejeli največ glasov; v primeru enakega števila glasov je izvoljen najstarejši po letih.

V začetku prihodnjega meseca bo župan objavil razglas o predložitvi kandidatnih list. Zato je potrebno, da se vse vaške skupnosti pripravijo, da bodo sestavile kandidatne liste, ki bodo izraz celotne skupnosti. V nekaterih vaseh so že bili sklicani prvi sestanki, da se vaščani seznanijo z volitvami in da se skupno pogovorijo o kandidatih.

Smo sploh normalni?

Po škandalu z vinom se v italijanskih časopisih vrstijo novice o najrazličnejših poneverjenih, predelanih, zastrupljenih živilih, od tune z merkurjem do materinega mleka z dioksinom. Prinašajo nam vesti, ki bi normalnega človeka pripravile do tega, da sploh ne bi več jedel ne pil. Toda očitno nismo več normalni.

Ko javno mnenje sprejema tako hladno, vdano, novice o zastrupitvi hrane, ko del manifestantov zapusti trg, ker se na njem govori o vojni pred vrati, kaj naj drugega pomislimo?

Na manifestaciji za delo v Trstu prejšnji teden me je marsikaj prizadelo, najbolj pa prizor priletne ženske, ki je ob besedah Donatelle Turture, da lahko pride do tega, da nas Libija napade z orožjem, ki ji ga je prodala Italija, bruhnila v obupan izpad «In še volite za krščansko demokracijo!» Nadaljevala je z izrazi, ki niso ravno za objavo, v skladu z njenimi občutki. Drugi so jo gledali in se smehljali, malo z odobravanjem, malo iz usmiljenja. Pa saj je bila tam še najbolj normalna! Ena redkih, ki jih ni zastrupilo, omamilo vzdušje, ki vlada pri nas v zadnjih letih: škandali, vojne, lakota, korupcija, strupi... in nasmejani

Craxijev okrogli obraz, vse je normalno, kvečjemu se čuje kak vzdih «Ubo-ga Italija!».

In tako pride do tega, da se na dan napada ZDA na državo, ki jo z dobrim daljnogledom iz Italije vidimo, na trgu Unità zbere peščica «skrajnežev», ki stojijo pod dežjem, da protestirajo. Norci? Isti občutek sem dobila iz pogledov ljudi, ki jih je manifestacija v sredo blokirala v avtobusih ali avtomobilih. Niso bili niti razburjeni, smehljali so se kot bi hoteli reči: «Tepci, vi hodite, jaz pa sedim». To je razmišljanje, dokler jih problem ne prizadene osebno. Ko pride do tega pa postane njihovo delovno mesto najvažnejši svetovni problem. «Kaj me briga vojna v Libiji ko prihodnji mesec ne bom dobila plače!» je zakričala ženska preden je zapustila Goldonijev trg.

Seveda, saj v ameriških telefilih policija takoj najde zaposlitev nesrečni gospodični, ki je zbežala od doma ker je oče alkoholik, čeprav je nato bila prostitutka in je razpečevala mamila. Naše tržaške ženice pa, ki moža alkoholika ne pustijo, ampak vsaki dan zanj molijo, ki se ne vtikajo v «umazano politiko» (kvečjemu psujejo «slavocomuniste»), ki so bile ob škandalu z vinom skoraj vesele (morda le ne bo več pil!), pa bodo ostale brez dela! In še se najde kdo, ki njihov protest «strumentalizira» za politične namene!

Tatjana Čuk

DAROVI IN PRISPEVKI

Ob poravnavi naročnine so v sklad Dela prispevali: Malalan Luciano iz Lonjerja L. 4.000, Križmančič Vinko iz Bazovice L. 10.000, Kosmina Mirko iz Šempolaja L. 9.000, Colja Srečko iz Selsljana L. 4.000, Pertot Vanda iz Nabrežine L. 4.000, Gruden Giuseppe iz Samatorce L. 5.000, Maver Emil s Krmenke 166 L. 6.000, Jelka Gerbec L. 14.000, Meula Santina iz Trsta L. 4.000, Sancin Mario iz Zabrežca L. 4.000, Colja Vladimir iz Samatorce L. 4.000, Foraus Boris iz Doline L. 4.000, Godnič Rosa iz Nabrežine kamnolomi L. 4.000, Krmeč Vladimir iz Doline 73 L. 4.000, iz Boljunca Ota Marjo (357) L. 14.000, Žerjal Edvin L. 4.000 in Klun Drago L. 4.000, Ražem Andrej iz Bazovice L. 4.000, Bresciani Vladimir od Briščkov L. 14.000, Peric Josip iz Cerovelj L. 4.000, Lansetti Giorgio iz Nabrežine L. 4.000, Lukša Mirko s Proseka L. 10.000, Baiss Egidio iz Repna L. 4.000, Sedmach Rudi iz Vižovlj L. 4.000, Ota Nadja iz Krogelj L. 4.000, Tretjak Nini iz Križa L. 4.000, Colja Mirko iz Devina L. 4.000.

V spomin na Ivanko Turk Di Piero darujeta Glavko in Lida Turk L. 15.000 v sklad Dela.

Ob 16. in 20. obletnici smrti staršev daruje Miro Žerjal z družino, Boljunc 133, L. 15.000 v sklad Dela.

ŠPORT - ŠPORT - ŠPORT - ŠPORT - ŠPORT - ŠPORT - ŠPORT - ŠPORT

Kam po trenerje?

V minulih dneh in tednih je precej domačih športnih društev imelo letne občne zборе. Na Tržaškem se je to zgodilo pri ŠD Breg iz dolinske občine, ŠD Primorec iz Trebč, ŠD Kontovel in SK Devin.

Skoraj brez izjeme so društva navedla podobne probleme: pomanjkanje organizatorjev in predvsem trenerjev, ki bi morali biti nosilci razvoja telesne kulture.

Ključ rešitve predvsem zasedenosti trenerskih mest je še vedno uganka. Domači odsluženi športniki se v premajhnem številu odločajo za treniranje mlajših in vaditelji iz «uvoza» so že zelo pogost pojav ob istočasni neperspektivnosti takih rešitev.

Zamisel, da bi se poklicno uredil status domačih izkušenih športnih vaditeljev še vedno ni prodrla.

Problemi trenerjev so morda manj prisotni v društvih ožje specializacije, vsekakor pa tudi v takih primerih hromijo delovanje.

Na občnih zborih je prišla redno na dan tudi zadeva o prostorih, ki so namenjeni športu. V Dolini opažajo znake obrabljenosti telovadnice in ob stalnem dopolnjevanju struktur bodo morali kmalu ukrepati, da bi preprečili škodo; v Trebčah so izdelali načrte za ureditev igrišča za košarko, odbojko in tenis na Griži; na Kontovelu so večinoma zelo mladi voditelji domačega društva predlagali, da bi se pokrilo košarkarsko igrišče; pri Devinu so po dolgoletnem pričakovanju na tem, da dobijo sedež društva.

Marsikje dobra volja odbornikov obdeluje tudi načrte o kakovostnem športu, ki pa postaja vse manj aktualen spričo upadanja rojstev. Nov položaj je v perspektivi sicer bolj ugoden kakovosti kot masovnosti, brez kakovosti trenerjev pa ne bo napredka niti med športniki.

Poraz za porazom

V domači tekmi proti Ferrari je v okviru košarkarske B-lige Jadran izgubil z nenavadno visoko razliko 20 točk. Končni izid 107:87 je nagradil goste v preveliki meri, pripomniti pa gre, da je Jadran po uvodnem vodstvu popolnoma odpovedal in tekmo dokončal brez vsake volje.

V prvenstvu, ki se trudno vleče naprej, čakata Jadran še dve tekmi. Naj-

prej bo igral v Bergamu proti Celani, turnir pa teden dni kasneje sklenil doma proti Kidlandu iz Padove.

Usoda Jadrana bo v veliki meri odvisna od reorganizacije raznih lig, perspektive pa niso najbolj rožnate, saj je sedanja garnitura igrala pod nivojem prejšnjega prvenstva, vrednih zamenjav pa ni mogoče najti čez noč.

Hokej: naslov SZ

Z zmago proti Švedski v zaključni tekmi svetovnega hokejskega prvenstva v Moskvi je Sovjetska zveza dvajsetič osvojila naslov prvaka in tako prehitela Kanado, ki je pred tem tudi 19-krat slavila. Hudo razočaranje je v Moskvi pripravila ČSSR, ki se ni povzpela niti v končnico štirih najboljših ekip.

Sovjetski mojstri so večinoma z velikoto lahkoto premagali vse nasprotnike. Prizanesli niso niti Kanadčanom, ki so jih vsaj na papirju ogrožali.

Odbojka: tri zmage

V nižjih odbojgarskih ligah so bili doseženi naslednji rezultati: v moški C1 ligi je Bor premagal šibkega Volleyball iz Vidma s 3:0, isti številčni izid pa je dosegla tudi Sloga v C2 ligi proti Fontanafreddi. Mlade slogašice so tokrat igrale zelo učinkovito. V ženski D ligi je Kontovel premagal ekipo Le Volpi s 3:1 in si zagotovil obstanek v ligi, izgubila pa sta tako Breg kot Sloga. Slednja si je tudi napravila D ligo.

V soboto je naletela na premočnega nasprotnika in izgubila z 0:3.

Primorje napredovalo v 2.AL

Nogometna 2.AL nudi do konca prvenstva še dve koli, igralci nižje kategorije pa so že zaključili z nastopi. Primorje si je pridobilo pravico napredovanja. Kras iz zgoniške občine pa čakajo kvalifikacije zaradi drugega mesta na lestvici. V zadnjem kolu je Primorje premagalo Breg, ostale slovenske ekipe pa so tudi zmagale in potrdile dobro nastopanje čez celo sezono.

Medtem sta v nedeljo Zarja in Vesna igrala tako:

Domio - Zarja 3:0
Fogliano - Vesna 2:4

V nedeljo 4. maja do Vesna igrala v Miljah proti Muggesani, Zarja pa na Opčinah.

Atleti Bora uspešni

Atletska sezona postaja iz tedna v teden bolj živahna. Prejšnji teden je na deželnem mitingu v Vidmu mladinec Aljoša Škabar pretekel 110 m čez ovire v času 16"3, kopjaš Gabrijel Sedmak pa se je približal 55-im metrom. Čas Škabarja se je močno približal rekordu Bora, vendar ni zadovoljil atleta, ki računa letos na približno sekundo boljše znamko, ki bi ga postavila v samo deželno elito.

Na mladinskem ekipnem tekmovanju v Trstu sta odlična časa na 100 m dosegla Mitja Možina (11"3) in Tanja Kalc (12"9).

Kontovel v končnici

Košarkarji Kontovela se bodo v končnici promocijskega prvenstva potegovali za vstop v D-ligo. Po rednem poteku turnirja so osvojili četrto mesto z zmago 89:77 proti Libertasu.

Ostala dva slovenska predstavnika sta v zadnjem kolu izgubila. Breg za samo eno točko, Bor pa za nekaj več, čeprav so se njegovi napadalci izkazali s preko 100 pikami.

Kakšna pot za Meblo?

Odbojgarski Meblo se je že lotil dela za prihodnjo sezono. Zadnjo tekmo v Padovi je 20. aprila dokaj nepričakovano zmagal in osvojil tretje mesto na lestvici. Dobra je bila ob tej priliki gradnja igre, kar je dovoljevalo učinkovit napad. Odlikovali sta se Cirila Kralj in Lajris Žerjal.

Tretje mesto na lestvici je bil sicer cilj za Meblo, v določenih trenutkih prvenstva pa se je zdela takšna uvrstitev za Meblo previsoka. Predstavljala bo dobro izhodišče za prihodnje leto, vodstvo pa bo moralo prej rešiti nekaj bistvenih problemov. Na doprinos najete tujke (letos v resnici ne izrednim) v prihodnjem prvenstvu ne bo mogoče računati. Pred Meblom so važne odločitve: ostati na približno enaki ravni z izključno domačimi igralci ali pa startati na kakovosten skok z doprinosom igralcev, ki ne izhajajo iz naših društev. Odločitev ne bo lahka in vodstvo se tega zaveda.

Trstu so potrebne nove večine!

Razkol v Listi za Trst je pravzaprav samo še bolj zapletel tržaške politične razmere, za katere je že več mesecev značilno popolno upravno — politično mrtvilo. Spričo kričečih problemov tržaškega gospodarstva, začenši z usodo odpuščenih delavcev žaveljske čistilnice «Total» in ogroženimi pomorščaki in uradniki tržaškega Lloydja, je občuteno dejstvo, da se sredinske stranke ribajo samo za stolčke župana, predsednika pokrajine in deželno odborništvo.

Povsem sta odpovedali demokratična in socialna občutljivost, kot priča obnavljanje tržaške občinske uprave in pokrajine v pristopanju k skupni proslavi 25. aprila v Rižarni. (Ob nacionalističnem izzivanju na fojbi v Bazovici ni bilo najmanjšega pomisleka!).

Primer socialne občutljivosti pa je bojazen med udeležbo na veliki delavski demonstraciji med splošno stavko, sredi aprila v Trstu. Občinski prapor se ni pridružil delavskemu sprevodu, na čelu katerega so zgovorno hodili okoliški župani.

Prav zato je tržaška federacija KPI mnenja, da morata občinski in pokrajinski odbor v Trstu takoj odstopiti. Pol leta paralize je zadosti! Potrebne so nove večine, ki naj temeljijo na načelih demokratične sanacije, razvoju gospodarskih dejavnosti in zaščiti gospodarstva, pravilni uporabi gospodarskih dejavnosti in zaščiti gospodarstva, pravilni uporabi ozemlja, delu in sožitju. Potrebno je, da se osami in potisne v opozicijo prevratniško Listo za Trst, ki je glavni vir politične okužbe razmer pri nas. V ta namen smo komunisti pripravljeni storiti svoje in prevzeti svoje odgovornosti skupaj z zdravimi silami v ostalih demokratičnih strankah.

* * *

Prejšnje dni je imela svoj kongres pokrajinska SSK v Trstu. Uvodno poročilo na kongresu, ki ga je označevala predvsem dosežena notranja enotnost, je imel pokrajinski odbornik Harej. Zanimivih je bilo predvsem nekaj točk, ki dajejo kongresu ton in širino. To so zgolj bežna omemba enotnih pobud na goriškem Travniku in v Trebčah pred dvema letoma, zaskrbljujoča tišina o vlogi enotne delegacije in skupnih nastopov vseh Slovencev, odločno zagovarjanje «koristnosti» sodelovanja SSK v koalicijah s sredinskimi strankami in tudi LpI, površna obravnava ostalih političnih problemov, začenši s spremembo zaveznih v Nabrežini.

Med kongresno razpravo je bilo opazno, da je bila dosežena enotnost tudi s premostitvijo nekdanjih pomislekov o sodelovanju z italijanskimi nacionalističnimi silami, medtem ko se SSK noče izreči o možnosti skupnega nastopa z italijanskimi demokrati. Zanimivo je, da je bilo slišati ostre polemike na račun PSI in njenega predloga volilne reforme ter celo predlog, naj bi kot «povračilo» razbili enotno delegacijo vseh Slovencev v Italiji.

Pomembna, doslej neznana novost pa je, da je SSK samostojno sicer negativno ocenila Vizzinijev zakonski osnutek,

vendar je na to besedilo in na osnutek KD izdelala svoje popravke in dopolnila. Ti popravki in dopolnila so širši javnosti doslej bili neznani in jih tudi sedaj ne poznamo, zato bi bila vsaka ocena prenačljiva. Gre, seveda, za ločene pobude, ki v ničemer ne obvezujejo celotne slovenske manjšine in njenega pravega predstavništva.

Ob smrti očeta Ludvika izražamo tovarišu Edvinu Švabu in ostalim svojcem iskreno sožalje.

Uredništvo DELA

